

ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

Instructional Leadership in The 21st Century of School Administrators
under Loei Primary Educational Service Area Office 2

เพ็ญพร ภูหัวเพ็ก

Penporn Phuhuaphek

ชัชณพงศ์ ศรีจันทร์

Chissanapong Sonchan

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: Penporn.phu@student.ac.th

Received: 10 October 2024, Revised: 22 October 2024, Accepted: 18 November 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำดังกล่าวโดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 295 คน จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.851 และมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานและสถิติทดสอบสมมติฐาน เช่น การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบที (t-test) กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้านความร่วมมือ ด้านการสื่อสาร และด้านการส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

2. การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการส่งเสริมเทคโนโลยี ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยี กำหนดนโยบายการใช้สื่อทันสมัย และส่งเสริมให้ครูพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยี, ด้านการสื่อสาร ควรพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร และสร้างบรรยากาศการสื่อสารที่ดี และด้านความร่วมมือ ควรสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น มีโครงสร้างการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aims to 1) study the level of 21st century academic leadership among school administrators, 2) compare the leadership levels categorized by position, work experience, and school size, and 3) explore ways to develop academic leadership. The sample group consisted of 295 school administrators and teachers from schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 2 for the 2023 academic year, selected using proportional stratified random sampling. The research tool was a questionnaire with a reliability of 0.851 and a discrimination power between 0.60 and 1.00. Data analysis employed basic statistics and hypothesis testing statistics such as One-Way ANOVA and t-test. In cases where significant differences were found at the 0.05 level, pairwise comparisons were conducted using Scheffe's method.

Research findings:

1. The overall and individual aspects of academic leadership were at a high level, ranked from highest to lowest as follows: vision setting, creative thinking skills, curriculum management and learning management, collaboration, communication, and promotion of technology for learning management.

2. Comparison of leadership levels showed significant differences when categorized by position, work experience, and school size.

3. Guidelines for developing academic leadership: In terms of technology promotion, administrators should lead in technology use, establish policies for using modern media, and encourage teachers to develop technological innovations. For communication, skills should be

developed for both internal and external organizational communication, using technology and creating a positive communication atmosphere. Regarding collaboration, a teamwork atmosphere should be created, opportunities for expressing opinions provided, clear operational structures established, and a shared vision defined.

Keywords: Instructional Leadership, 21st Century, School Administrators

บทนำ

ภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลสำคัญต่อคุณภาพการสอนของครูและประสิทธิผลของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำแนะนำ และกระตุ้นให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการ เพื่อพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (กึ่งกาญจน์ สุขสำราญ, 2565; McEwan, 2003)

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ การสร้างเครือข่ายชุมชน การมีวิสัยทัศน์ ทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ความซื่อสัตย์และคุณธรรม รวมถึงความมุ่งมั่นพากเพียร (คะเนิงนิตย์ กิจวิธิ, 2560) ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต (พิทักษ์ พันธุ์วาปี, 2562)

ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อีกทั้งยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

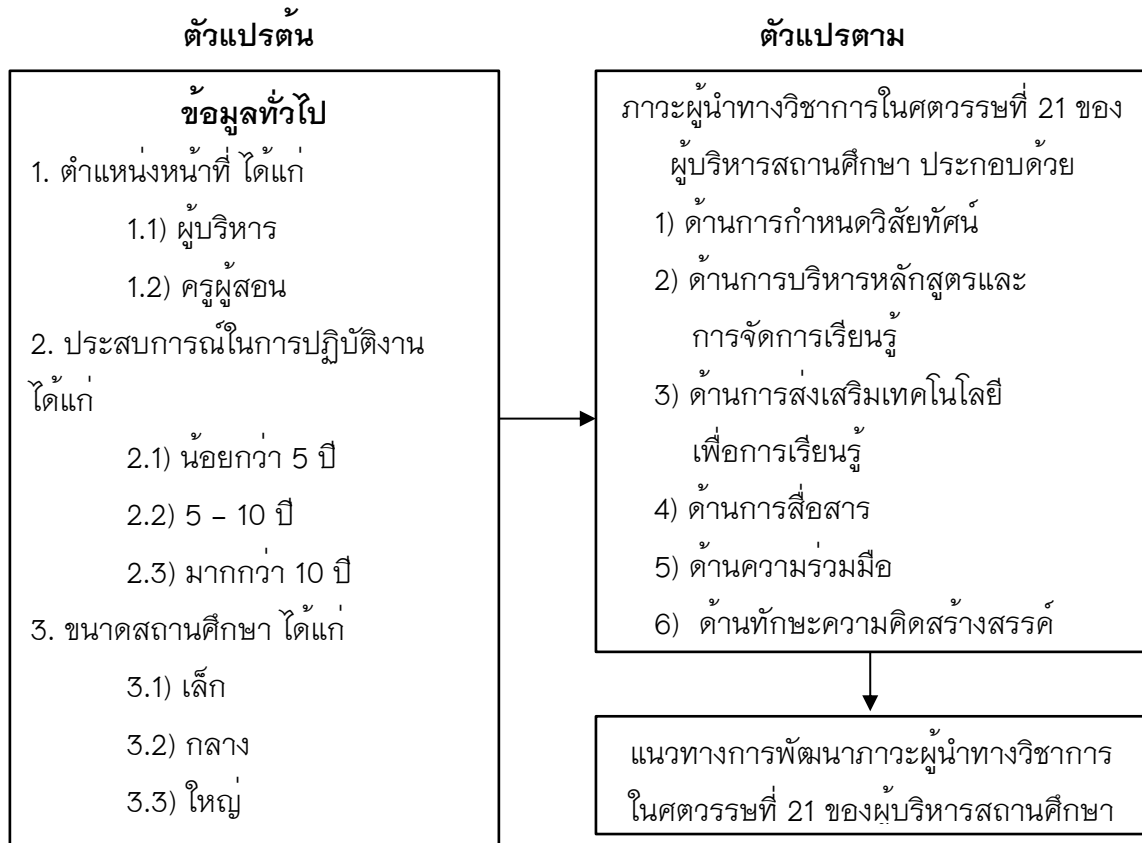
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

1.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งสิ้น 1,261 คน (Big Data, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 295 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Proportional stratified random sampling)

2) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากทั้ง 3 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 6 ท่าน ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 2 คน ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการบริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี และมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาเอก

2. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 2 คน ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการบริหารไม่ต่ำกว่า 10 ปี

3. กลุ่มครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 2 คน ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการสอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือทั้ง 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ ดังนี้

- 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ จำนวน 5 ข้อ
- 2) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ
- 3) ด้านการส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ จำนวน 7 ข้อ
- 4) ด้านการสื่อสาร จำนวน 4 ข้อ
- 5) ด้านความร่วมมือ จำนวน 4 ข้อ
- 6) ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 5 ข้อ

โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งมีความหมายดังนี้

- 5 ความคิดเห็นมากที่สุด หมายถึง มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
- 4 ความคิดเห็นมาก หมายถึง มีการปฏิบัติค่อนข้างบ่อย
- 3 ความคิดเห็นปานกลาง หมายถึง มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง

2. ความคิดเห็นน้อย หมายถึง มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง

1. ความคิดเห็นน้อยที่สุด หมายถึง มีการปฏิบัติบ่อยครั้งมากหรือไม่มีการปฏิบัติ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. หาความตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

2. หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Tryout) เพื่อตรวจสอบวิเคราะห์หาความเที่ยงกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลองจำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ Cronbach (1990) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.851

3. ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.882-0.890

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1. การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การรวบรวมแบบสอบถาม

1.1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากทางมหาวิทยาลัยเสนอถึงผู้บริหารอำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิจัยเชิงปริมาณ

1.2. ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่านบริการของ Google Form ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอเก็บข้อมูลพร้อมกับ QR Code แบบสอบถาม ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาเก็บข้อมูล

1.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป จำนวน 295ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (percentage)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981 p. 195) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แปลความหมายว่า มีความเห็นด้วย อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 แปลความหมายว่า มีความเห็นด้วย อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 แปลความหมายว่า มีความเห็นด้วย อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 แปลความหมายว่า มีความเห็นด้วย อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แปลความหมายว่า มีความเห็นด้วย อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่า t (t-test) จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่า F (F-test) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (one way Anova) กรณีพบความแตกต่างค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

เครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสอบถามถึงคุณลักษณะ และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยยึดกรอบประเด็นตามขอบเขตตัวแปรตาม และประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากทางมหาวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน และครูผู้สอนจำนวน 2 คน

2. ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมาย และสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยใช้ข้อมูลจากแบบบันทึกการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน

ข้อที่	รายการ	\bar{X}	S.D	ระดับ	อันดับ
1	ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	4.29	0.55	มาก	1
2	ด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้	4.21	0.57	มาก	3
3	ด้านการส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้	3.99	0.43	มาก	6
4	ด้านการสื่อสาร	4.02	0.55	มาก	5
5	ด้านความร่วมมือ	4.04	0.61	มาก	4
6	ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์	4.25	0.56	มาก	2
รวม		4.13	0.40	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.55) รองลงมา คือ ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.56) ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.43)

2. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) 5 พบว่า ผู้ที่มี

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 – 10 ปี กับมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่ขนาดต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง และ ขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ และ ขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

สรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตรและการสอน กำหนดแนวทางการประเมินผลและปรับปรุงอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการเป็นพลเมืองโลก
2. วิสัยทัศน์ทันสมัย กำหนดวิสัยทัศน์ชัดเจน วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในอนาคต จัดทำแผนปฏิบัติการสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์
3. การนิเทศและประเมินการสอน จัดนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ส่งเสริมความร่วมมือในการแก้ปัญหาการสอน
4. พัฒนาวิชาชีพครู สนับสนุนการประเมินวิทยฐานะแบบใหม่ (PA, DPA) พัฒนาสมรรถนะครูให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21
5. ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ เปิดรับความคิดเห็น สร้างความปลอดภัย และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทันสมัย
6. กำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน จัดประชุมผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา สร้างขวัญกำลังใจครู ใช้เทคโนโลยีในการรายงานความก้าวหน้า
7. สร้างเครือข่ายความร่วมมือ มอบหมายงานชัดเจน รับฟังข้อเสนอแนะ พัฒนาสถานศึกษาร่วมกับทุกภาคส่วน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่สำคัญมาอภิปรายผลรายด้านเพื่อให้เกิดความชัดเจน รายละเอียดดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการกำหนดวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ซึ่งเป็นทิศทางสำคัญในการนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล คูหาแก้ว (2563) และรัตนา เหลืองงาม (2562) ที่พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบตามตำแหน่งหน้าที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูผู้สอนมีมุมมองและประสบการณ์ที่แตกต่างกันในการประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัปดุลรอห์มัน มะมิง (2564) ที่พบความแตกต่างในการประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการระหว่างผู้บริหารและครู

การเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษาพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความซับซ้อนในการบริหารจัดการและทรัพยากรที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการแสดงออกถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของพิทักษ์ พันธวุฒิป (2562) ที่พบความแตกต่างของภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาขนาดต่างกัน

การเปรียบเทียบตามประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนทุกระดับประสบการณ์ได้รับการพัฒนาและการอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ทำให้มีความเข้าใจและมุมมองต่อภาวะผู้นำทางวิชาการที่ใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของคณินนิตย์ กิจวิธิ (2560) ที่พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยไม่มีความแตกต่างตามประสบการณ์การทำงาน

ในขณะที่ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดสถานศึกษาพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความซับซ้อนในการบริหารจัดการทรัพยากร และบริบทที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีมุมมองและความคาดหวังต่อภาวะผู้นำทางวิชาการที่แตกต่างกันไปตามขนาดของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของพิทักษ์ พันธวุฒิป (2562) ที่พบความแตกต่างของภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน

ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า แม้ประสบการณ์การทำงานจะไม่ส่งผลต่อการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการ แต่ขนาดของสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออกและการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ซึ่งอาจเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษามุ่งเน้นการบริหารหลักสูตรและการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยและชัดเจน วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในอนาคต และจัดทำแผนปฏิบัติการ

ที่สอดคล้องกัน การนิเทศและประเมินการสอนควรใช้วิธีแบบกัลยาณมิตร สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และส่งเสริมการแก้ปัญหาร่วมกัน ในด้านการพัฒนาวิชาชีพครู ควรสนับสนุนระบบการประเมินแบบใหม่และพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ปลอดภัย และทันสมัย พร้อมทั้งกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างมีส่วนร่วม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
2. ควรทำการวิจัยในเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการเปรียบเทียบกันระหว่างสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 กับสำนักงานเขตพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดเลย เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างและความคล้ายคลึงของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. **ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์** ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับงานวิชาการ โดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสำคัญ เช่น คุณธรรม จริยธรรม 3R7C และควรส่งเสริมให้บุคลากรสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
2. **ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้** ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
3. **ด้านการเสริมสร้างเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้** ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีอินเทอร์เน็ตให้บริการสำหรับค้นหาข้อมูลที่สะดวกรวดเร็วและมีแหล่งเรียนรู้ที่พร้อมให้บริการ
4. **ด้านการสื่อสาร** ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทัศนคติและบรรยากาศการสื่อสารที่ดีเป็นตัวอย่างที่ดีในการสื่อสาร
5. **ด้านความร่วมมือ** ผู้บริหารสถานศึกษามีการถ่ายทอดความรู้และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันร่วมกับนักศึกษาคณะครู

6. ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้มีความรอบรู้ กล้าคิด กล้าทำในสิ่งใหม่ๆ ที่ถูกต้องและเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้

จากผลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้ดังนี้

1. การจัดลำดับความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทเฉพาะ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าในบริบทของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 "ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์" มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามด้วย "ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์" ในขณะที่ "ด้านการส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้" มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลำดับความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทเฉพาะของพื้นที่นี้

2. ความแตกต่างของมุมมองตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดสถานศึกษา การวิจัยพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการเมื่อเปรียบเทียบตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดสถานศึกษา แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารและพัฒนาภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับบทบาทและบริบทของสถานศึกษาแต่ละขนาด

3. ความเท่าเทียมในมุมมองตามประสบการณ์การทำงาน การไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการเปรียบเทียบตามประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวม แสดงให้เห็นว่าในบริบทของการศึกษานี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ได้รับการรับรู้และยอมรับอย่างสอดคล้องกันโดยไม่ขึ้นกับระยะเวลาในการทำงาน

4. ความท้าทายในการส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การที่ "ด้านการส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้" มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายเฉพาะในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ในบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่นี้

5. ความสำคัญของการกำหนดวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์ การที่ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการมองภาพอนาคตและการคิดนอกกรอบในการแสดงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในบริบทนี้

องค์ความรู้ใหม่เหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยเฉพาะการเน้นการพัฒนาวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์ ควบคู่ไปกับการเร่งพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ รวมถึงการออกแบบหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดต่างๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กึ่งกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยเกริก.
- คะนิงนิตย์ กิจวิธิ. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นฤมล คุณาแก้ว. (2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิทักษ์ พันธุ์วาปี. (2562). ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. *การศึกษาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัตนา เหลืองงาม. (2562). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี.
- อัปดุลรอห์มัน มะมิง. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3. *ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.